

"Arş" ile "alem-i emir" aynı yer mi farklı yerler mi?

Arş-ı Azam; bütün mahlukatı ve kevnıyatı içine alan, muazzam bir sanat-ı Rabbani olduğu için, somutlaştırarak izah edilmesi mümkün değildir. Lakin bazı temsiller ile akla yaklaştırılabilir.

Arş; Allah'ın tedbir ve tasarrufunun azamet ve haşmetini ilan eden bir terimdir. Dünya nasıl kainata nispetle bir zerre kadar küçükse, kainat da arşa nispetle küçük bir zerre kadardır. İşte insan; dünya, kainat ve arş düzleminde düşündüğü zaman, Allah'ın azamet ve haşmetine daha rahat intikal eder.

Arş kavramı maddi ve manevi, şahadet ve gaybi bütün mahlukatı ve alemlerini içine alan ve kuşatan genel bir çerçevedir. Yani **arş** denildiği zaman, kainat da içine girer, cennet cehennem de içine girer. Ama **arş** ve **kürsi** de kainat gibi mahlukturlar. **Kainat**, yani içinde yaşadığımız maddi alem arşın yanında küçük bir çakıl taşı gibi kalır.

Üstad Hazretleri **arş** hakkında şunları söylüyor:

"Bu kaide, Arş ile kevn hakkında da tatbik edilir. Şöyle ki: Arş Zahir, Bâtın, Evvel, Âhir isimlerinin halita ve karışığıdır. Bu halitada dahil olan ism-i Zahir itibarıyla, Arş, mülk, kevn melekût olur. İsm-i Bâtın itibarıyla, Arş, melekût, kevn mülk olur. Demek, Arşa ism-i Zahir nazarıyla bakılırsa, kendisi zarf, kevn de mazruf olur. İsm-i Bâtın gözüyle bakılırsa, kendisi mazruf, kevn zarf olur. Ve keza, ism-i Evvel itibarıyla, الْمَا عَلَى عَرْشِهِ وَكَانَ âyetinin işaret ettiği kevnin bidayetini içine alıyor. Ve ismi Âhir itibarıyla, نِ الرَّحْمِ عَرْشُ الْجَنَّةِ سَقْفُ hadîs-i şerifinin ima ettiği kevnin nihayetini içine alıyor. Demek, Arş öyle bir halitadır ki, şu dört isimden aldığı hisselerle kevn ve vücudun sağını solunu, üstünü ve altını ihata etmiş olur."(1)

Alem-i Emir: Cenab-ı Hakk'ın irade sıfatının tecelli ettiği ve irade sıfatının hakim ve galip olduğu alemdir. Bir nevi irade sıfatının arşıdır. Bu alemde bütün mahlukatta olacak bitecek şeylerin emri ve komutu vardır. Yani bir nevi şu mahlukat aleminin arkasındaki komut alemidir diyebiliriz.

Bunu bilgisayardaki yazılımla da örneklendirebiliriz. Mesela programcı, yapacağı programın önce komutlar ve emirler bölümünü tamamlar, sonra işler ve görüntü o komutlara göre hareket eder ve şekiller orada belirtilen komutlar üzerine bina olur.

Aynen mahlukat da bir programın görünen yüzüdür; **irade**den gelen alem-i emir de görünmeyen gerçek yüzüdür. Mahlukattaki bütün kanunlar komut ve emrini irade sıfatının hükümrân olduğu bu alemde alıyor.

Dolayısı ile **alem-i emir**; arşı da içine alan daha geniş daha kapsamlı ve daha mücerret bir alemdir, diyebiliriz. Alem-i emir komuta merkezi, arş ise bu merkezin bir kışlası mesabesinde dir.

(1) bk. [Mesnevî-i Nuriye, Hubab.](#)